

Bruselj, 17. oktober 2025
(OR. en)

14082/25

SOC 671
ANTIDISCRIM 97
FREMP 268

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	13386/25
Zadeva:	Sklepi Sveta o socialnem vključevanju invalidov s spodbujanjem samostojnega življenja

V prilogi vam pošiljamo sklepe Sveta o navedeni zadevi, ki jih je Svet EPSCO odobril na seji 17. oktobra 2025.

**Socialno vključevanje invalidov
s spodbujanjem samostojnega življenja**

Sklepi Sveta

OB UPOŠTEVANJU NASLEDNJEGA:

1. Evropska unija temelji na vrednotah človekovega dostojanstva, svobode, enakosti in spoštovanja človekovih pravic ter je zavezana boju proti diskriminaciji, tudi na podlagi invalidnosti, kot je določeno v Pogodbi o Evropski uniji, Pogodbi o delovanju Evropske unije in Listini o temeljnih pravicah Evropske unije.
2. Svet Evropske unije je leta 2021 pozdravil in potrdil strategijo o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030 (v nadaljnjem besedilu: strategija EU o invalidnosti)¹. Strategija podpira izvajanje Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov, ki jo je sklenila Unija in so jo ratificirale vse države članice, ter evropskega stebra socialnih pravic, zlasti načela 17, ki poudarja pomen socialnega vključevanja in enakih možnosti za invalide.
3. V strategiji EU o invalidnosti je določeno, da bi morale države članice ter vse institucije in agencije EU pri pripravi, izvajanju in spremljanju politik, zakonodaje in programov financiranja s ciljno usmerjenimi ukrepi in vključevanjem upoštevati potrebe invalidov. Spodbuja se tudi vidik presečnosti.

¹ 9749/1/21 REV1.

4. Pravica do samostojnega življenja je zapisana v členu 19 Konvencije ZN o pravicah invalidov, ki države pogodbenice zavezuje, da sprejmejo učinkovite ukrepe, s katerimi invalidom olajšajo polno uživanje pravice do samostojnega življenja ter polno vključenost v skupnost in sodelovanje v njej. Obvestilo Komisije „Smernice za samostojno življenje invalidov in njihovo vključevanje v skupnost v okviru financiranja EU“ (v nadaljnjem besedilu: smernice Komisije za samostojno življenje) vsebuje praktična priporočila za države članice o uporabi sredstev EU za podporo naložbam in strukturnim reformam za spodbujanje samostojnega življenja invalidov ter podporo nacionalnim in regionalnim prizadevanjem za izvajanje Konvencije ZN o pravicah invalidov.
5. Po ocenah raziskave iz leta 2020 v EU v institucijah živi več kot milijon invalidov, mlajših od 65 let, in več kot dva milijona invalidov, starejših od 65 let²³. Kljub doseženemu napredku so države članice na različnih stopnjah, kar zadeva razvoj pogojev za samostojno življenje. Posledično se številni invalidi še vedno soočajo z ovirami pri polnem uveljavljanju svoje pravice do izbire in nadzora nad odločitvami v zvezi s svojim življenjem, vključno s tem, kje, kako in s kom živijo. Zato so na ravni EU in nacionalni ravni potrebna nadaljnja prizadevanja, da bi invalidom zagotovili, da v celoti in enakopravno z drugimi uživajo svojo pravico do življenja v skupnosti.

² Evropska komisija: Generalni direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje ter Grammenos, S., *COVID-19 and persons with disabilities – Statistics on health, care, isolation and networking* (COVID-19 in invalidi – Statistika o zdravju, oskrbi, izolaciji in mreženju).

³ Raziskave kažejo, da se je število invalidnih otrok, odraslih in starejših v institucionalnem varstvu v zadnjih letih še naprej povečevalo, Eurofound (2024), *Paths towards independent living and social inclusion in Europe* (Poti do samostojnega življenja in socialnega vključevanja v Evropi), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

6. Ustrezno, celovito in stalno zagotavljanje podpornih storitev v skupnosti, osredotočenih na posameznika, kot so osebna asistenca, podprto odločanje in podporne mreže, je bistveno za polno vključevanje invalidov v skupnost in za preprečevanje izolacije ali ločenosti od skupnosti. Potrebni so tudi ukrepi za odpravo trdovratnih ovir, ki invalidom otežujejo enakopraven dostop do storitev v skupnosti ter objektov in naprav, ki so namenjeni vsem prebivalcem, vključno z dostopnimi in nesegregiranimi prebivališči, ki so lahko različnih oblik, od individualnih stanovanj do ureditev skupnega bivanja in različnih vrst njihovega lastništva.
7. Ključno je podpreti kakovostno zaposlovanje in poštene delovne pogoje v sektorju oskrbe, da bi izboljšali profesionalizacijo oskrbe, zagotovili kakovostne storitve dolgotrajne oskrbe ter obravnavali potrebe po spretnostih ter pomanjkanje delovne sile. Hkrati bi morale države članice ob priznavanju pomembne vloge, ki jo imajo ženske kot neformalne oskrbovalke, bolje opredeliti nepoklicne oskrbovalce in jih podpirati pri njihovih dejavnostih nudenja oskrbe z ukrepi, kot je pravica oskrbovalcev do nadomestne oskrbe in podpornih storitev.
8. Prizadevanja za zagotovitev samostojnega življenja in vključevanja invalidov so otežena zaradi ovir pri enakopravnem dostopu do socialnih in zdravstvenih storitev, predšolske vzgoje in varstva, izobraževanja in usposabljanja, zaposlovanja, kulture, športa in pristočasnih dejavnosti, tudi zaradi pomanjkanja dostopnosti in razumnih prilagoditev na teh področjih. Zato je pomembno zagotoviti, da so storitve v skupnosti ter objekti in naprave, namenjeni vsem prebivalcem, enako dostopni invalidom in se prilagajajo njihovim potrebam. Kot je poudarjeno v Konvenciji ZN o pravicah invalidov, uporaba načel univerzalnega oblikovanja pri ustvarjanju novih storitev in okolij spodbuja enak dostop za vse in zmanjšuje potrebo po poznejših prilagoditvah.

9. Cenovno sprejemljiva podpora tehnologija in inovativne dostopne tehnološke rešitve so ključne za omogočanje samostojnega življenja, na primer z razvojem in razpoložljivostjo naprav in programske opreme, ki olajšujejo komunikacijo, mobilnost in dostop do informacij, z zagotavljanjem oskrbe na domu in na daljavo za invalide, tudi na podeželskih in oddaljenih območjih. Poleg tega je dostopnost informacijskih in komunikacijskih tehnologij ter storitev, vključno z razvojem digitalnih spretnosti, osnovni pogoj za zagotovitev, da lahko invalidi uveljavljajo svoje pravice, vključno s pravico do svobode izražanja, in da se lahko znajdejo v svojih skupnostih, ne da bi se pri tem soočali z ovirami za svojo udeležbo v družbi. V ta namen evropski akt o dostopnosti, ki ga podpirajo dejavnosti v okviru pobude AccessibleEU, prispeva k izboljšanju dostopnosti v EU.
10. Krizne razmere nesorazmerno prizadenejo invalide, kar pogosto povečuje že obstoječe ranljivosti in neenakosti. Invalidi se še vedno soočajo z ovirami, ki jim preprečujejo, da bi v celoti in enakopravno z drugimi izkoristili pomoč v izrednih razmerah in dostop do nje, načrtovanje in zagotavljanje pomoči pa še vedno nista dovolj prilagojena njihovim potrebam. Obravnavanje tega vprašanja, vključno z načrti za izredne razmere, je pomembno tudi v okviru omogočanja samostojnega življenja.
11. Pri ukrepih za spodbujanje samostojnega življenja bi bilo treba upoštevati večplastne in prekrivajoče se oblike diskriminacije in prikrajšanosti, ki lahko prizadenejo invalide. Zlasti invalidne ženske, otroci in starejši se pogosto srečujejo z različnimi ovirami, razmerami in potrebami ter so izpostavljeni večjemu tveganju izključenosti. Invalidne ženske in dekleta so pogosto tudi bolj izpostavljene nasilju, poškodbam ali zlorabam, zanemarjanju ali malomarnemu ravnanju, grdemu ravnanju ali izkoriščanju. Zato je za spodbujanje njihove polne in enakopravne udeležbe na vseh področjih ter njihove pravice do enakopravnega življenja v skupnosti potrebna posebna pozornost in prilagojeni ukrepi kot odziv na njihove posebne potrebe.

SVET EVROPSKE UNIJE POZIVA DRŽAVE ČLANICE, NAJ v skladu s svojimi pristojnostmi in ob upoštevanju nacionalnih okoliščin:

12. razvijejo ali nadalje izboljšajo ukrepe za spodbujanje samostojnega življenja invalidov v skladu s strategijo o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030, kot je ustrezno, in ukrepe za izpolnitev obveznosti iz Konvencije ZN o pravicah invalidov, zlasti tistih iz člena 19;
13. pri pripravi politik, strategij in ukrepov uporabijo obstoječe znanje in najboljše prakse, pri čemer upoštevajo pristop iz smernic Komisije o samostojnem življenju, zlasti v zvezi z učinkovito uporabo sredstev EU za spodbujanje samostojnega življenja invalidov, in po potrebi uporabijo podporo, ki jo zagotavlja središče virov AccessibleEU;
14. podprejo ukrepe, ki invalidom omogočajo samostojno življenje v skupnosti, vključno z zagotavljanjem razpoložljivosti dostopnih, cenovno ugodnih in nesegregiranih prebivališč ter podpore, potrebne za samostojno življenje, ob upoštevanju individualnih odločitev ter individualnih okoliščin in potreb;
15. izboljšajo posvetovanje z invalidi in spodbujajo njihovo dejavno sodelovanje na vseh ravneh pri razvoju, izvajanju in spremljanju ukrepov in politik, ki jih zadevajo, tudi prek njihovih predstavniških organizacij;

16. spodbujajo dostop do podpornih storitev, osredotočenih na posameznika, in njihovo cenovno dostopnost, kot so osebna asistenca, podporna tehnologija, dostopne informacijske in komunikacijske tehnologije in storitve, podprti sistemi odločanja in organizirani podporni sistemi (npr. medsebojna podpora, centri za samostojno življenje in stanovanjske skupine);
17. zagotovijo, da so storitve, ki so na voljo splošnemu prebivalstvu, na voljo in dostopne invalidom ter so zanje cenovno ugodne, vključujoče in prilagodljive ter da se zagotavljajo usklajeno;
18. zagotavljajo usposabljanja za ponudnike storitev, da se olajšata podpora, osredotočena na posameznika, in zagotavljanje storitev v skupnosti, za podporo samostojnemu življenju v skladu s Konvencijo ZN o pravicah invalidov;
19. obveščajo invalide, vključno s sedanji prebivalci ustanov in njihovimi družinami, o njihovih pravicah, upravičenosti in možnostih v zvezi s krajem prebivanja ter zagotavljajo potrebno podporo in usmerjanje v postopku odločanja, tudi prek individualnih načrtov in vodenja zadev;
20. po potrebi povečajo razpoložljivost cenovno ugodnih, dostopnih, vključujočih, nesegregiranih in varnih prebivališč v skupnostih, da se preprečita brezdomstvo in stanovanjska prikrajšanost ter olajša samostojno življenje.

POZIVA EVROPSKO KOMISIJO, NAJ:

21. ob upoštevanju sklepnih ugotovitev Odbora Združenih narodov za pravice invalidov o združenem drugem in tretjem rednem poročilu Evropske unije, kot je ustrezno, naj se pri predstavljanju pobud in ukrepov v drugi polovici strategije o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030 še naprej osredotoča na spodbujanje in zagotavljanje samostojnega življenja ter zapolni vse preostale politične vrzeli, pri tem pa v celoti spoštuje načeli subsidiarnosti in sorazmernosti ter raznolikost sistemov v državah članicah;

22. se posvetuje z ustreznimi deležniki in jih dejavno vključuje v pripravo pobud in ukrepov, zlasti invalide, prek njihovih predstavniških organizacij in evropske platforme za invalidnost;
23. oceni delovanje notranjega trga podpornih tehnologij in potrebo po nadaljnjem ukrepanju v zvezi z upravičenostjo in certificiranjem izdelkov, da se izboljša dostop do podpornih tehnologij in olajša njihov prosti pretok;
24. spodbuja in olajša razvoj zmogljivosti, vzajemno učenje in izmenjavo dobrih praks med državami članicami v sodelovanju z organizacijami, ki predstavljajo invalide, da bi okrepili razumevanje na pravicah temelječega pristopa k vključevanju invalidov, bazo znanja o področjih, kot so dostopnost in samostojno življenje, vključno z osebno asistenco za invalide, ter načine za izboljšanje delovnih pogojev v sektorju oskrbe in podpiranje neformalnih oskrbovalcev in osebnih pomočnikov;
25. izboljša razpoložljivost podatkov, razčlenjenih po spolu, in ob vključevanju Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA), Evropskega inštituta za enakost spolov (EIGE) in Eurofounda izvede analizo položaja invalidov, ki živijo v različnih življenjskih razmerah po vsej Uniji, tudi v smislu kakovosti življenja in vključenosti v skupnost ter njihovih relativnih stroškov in prejemkov, da bi se poglobilo razumevanje ovir in dejavnikov uspeha pri zagotavljanju samostojnega življenja, ob upoštevanju individualnih odločitev, okoliščin in potreb;

26. si prizadeva za sistematično vključevanje invalidnosti v vse politike EU v skladu s Konvencijo ZN o pravicah invalidov ter po potrebi z vključevanjem ukrepov, ki bodo vključujoči za invalide, in ukrepov za dostopnost v ključne strategije EU, kot so evropska strategija za unijo pripravljenosti, prihodnji akcijski načrt za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic, prihodnji evropski načrt za cenovno dostopna stanovanja, prihodnja strategija EU za boj proti revščini, ter pri oblikovanju prihodnje samostojne strategije EU za enakost spolov na visoki ravni za obdobje po letu 2025, da bi zagotovili, da bodo koristile invalidom, ter upoštevale potrebo po odpravi ovir in boju proti diskriminaciji, s katero se srečujejo invalidi;
27. razvije celovite smernice o tem, kako ukrepati v izrednih razmerah, prilagojene vsem vrstam okvar (vključno s telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzoričnimi), ter o tem, kako zagotoviti dostopnost in vključenost, pa tudi o usposabljanju oseb, ki se prve odzovejo, da znajo prepoznati različne vrste okvar in vedo, kako ustrezno ukrepati.
-

Viri

1. Medinstitucionalni akti EU

Evropski steber socialnih pravic

Evropska komisija: Generalni sekretariat, *Evropski steber socialnih pravic*, Urad za publikacije Evropske unije, 2017.

2. Zakonodaja EU

Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu, UL L 303, 2.12.2000, str. 16–22.

Direktiva (EU) 2016/2102 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. oktobra 2016 o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij organov javnega sektorja, UL L 327, 2.12.2016, str. 1–15.

Direktiva (EU) 2019/882 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o zahtevah glede dostopnosti za proizvode in storitve, UL L 151, 7.6.2019, str. 70–115.

3. Svet Evropske unije

Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o zagotavljanju pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost 2022/C 476/01 (ST/13948/2022/INIT), UL C 476, 15.12.2022, str. 1–11.

Sklepi Sveta o Strategiji o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030 (9749/1/21 REV1).

Sklepi Sveta o vključevanju invalidov na trg dela (15134/22).

Sklepi Sveta o Posebnem poročilu Evropskega računskega sodišča št. 20/2023 – „Podpiranje invalidov“ (15575/23).

Sklepi Sveta o spodbujanju socialnega vključevanja invalidov z zaposlovanjem, razumnimi prilagoditvami in rehabilitacijo (16543/24).

4. Evropski parlament

Strategija EU o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030 – dosežki in obeti, tematski sektor za pravice državljanov in ustavne zadeve, Generalni direktorat za notranjo politiko, PE 767.095 – november 2024.

5. Evropska komisija

Evropska komisija Sporočilo „Unija enakosti: Strategija o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030“, COM(2021) 101 final.

Evropska komisija, Smernice za samostojno življenje invalidov in njihovo vključevanje v skupnost v okviru financiranja EU, C(2024) 7897 final.

Evropska komisija: Generalni direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje ter Grammenos, S., *COVID-19 and persons with disabilities – Statistics on health, care, isolation and networking* (COVID-19 in invalidi – Statistika o zdravju, oskrbi, izolaciji in mreženju), Urad za publikacije Evropske unije, 2021.

Evropska komisija: Generalni direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje, *Report on access to essential services in the EU – Commission staff working document* (Poročilo o dostopu do bistvenih storitev v EU – delovni dokument služb Komisije), Urad za publikacije Evropske unije, 2024.

6. Eurofound

Eurofound (2024), *Paths towards independent living and social inclusion in Europe* (Poti do samostojnega življenja in socialnega vključevanja v Evropi), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

7. Združeni narodi

Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov.

UNCRPD Committee General Comment No. 5 (2017) on Article 19 - the right to live independently and be included in the community (Splošna opomba Odbora ZN za pravice invalidov št. 5 (2017) o členu 19 – pravica do samostojnega življenja in vključenosti v skupnost).

Concluding observations on the combined second and third periodic reports of the European Union, United Nations Committee on the Rights of Persons with Disabilities (Sklepne ugotovitve o združenem drugem in tretjem rednem poročilu Evropske unije, Odbor Združenih narodov za pravice invalidov), CRPD/C/EU/CO/2–3.
